

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

25 Subat 2020

Sayı : 30824082/610- 48862
Konu : Yazılı soru önermeleri

.../.../2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları, Bakanlığımıza geliş tarih-sayıları ile konuları belirtilen yazılı soru önermeleri incelenmiş olup, söz konusu önermelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EKLER:

- Liste (4 Adet- 4 Sayfa)
- Cevap yazısı (20 Adet, 42 Sayfa)

7/23355 GK 83	7/23342 GK 83
7/23551 GK 86	7/23772 GK 91
7/23356 GK 83	7/8838 GK 101
7/23357 GK 83	7/12414 GK 143
7/21211 GK 46	7/13700 GK 10
7/21946 GK 62	7/14325 GK 11
7/22860 GK 76	7/15621 GK 12
7/23340 GK 83	7/18699 GK 15
7/23341 GK 83	7/19675 GK 29
	7/23347 GK 83
	7/23774 GK 91

**ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN ARSLAN KABUKCUOĞLU'NUN
TBMM 7/13700 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Hava kirliliği, halk sağlığını ve insanların yaşam kalitesini etkileyen ve küresel ölçekte yaşanan çevre sorunlarının başında gelmektedir. Hava kirliliği çok katmanlı bir sorun olup; ısınmada, sanayide, ulaşım ve çevreyle ilgili izlenen politikaların bir sonucu olarak Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de artarak devam ettiği görülmektedir. Hava kirliliğinin neden olduğu sağlık sorunları neticesinde birçok ölüm gerçekleşmektedir. Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü'nün (OECD) yayınlamış olduğu raporlarda görülmektedir ki Türkiye için hava kirliliğini bağlı ölümlerin sayısı her yıl yaklaşık 30 bin olarak tahmin edilmektedir. OECD ülkeleri ve Türkiye'de hava kirliliğinin yol açtığı ölümlerin sayısının yıllara göre değişimini içeren istatistik verilerine baktığımızda; 2005 yılında OECD ülkelerinde hava kirliliği ile ölenlerin ortalama sayısı Türkiye'deki ölümlerden fazla iken (OECD ülkeleri; 1 milyonda 364 - Türkiye; 1 milyonda 324); son açıklanan 2016 verilerinde Türkiye'deki ölüm sayıları artarak, OECD ülkelerini geçmiştir (OECD ülkeleri; 1 milyonda 352 - Türkiye; 1 milyonda 362). Bu ölümlere, kansere, kardiyovasküler ve solunum yolu hastalıklarına neden olan 2,5 mikronluk veya daha küçük partikül maddelere (PM_{2,5}) maruz kalınması neden olmaktadır. Soluduğumuz havanın içerisinde hava kirliliği nedeniyle; solunum sistemi, dolaşım sistemi ve Akciğer, bronş ve diğer solunum sistemi organları kanserlerine yol açan ve Alerjik astım, KOAH gibi hastalıklara yol açan partikül maddeler bulunmaktadır. Sağlık açısından çok tehlikeli olan bu maddeler mikrometre ile ölçülür ve boyutlarına göre isimlendirilir. Ülkemizde yerleşim birimlerinde 313 noktada hava kalitesi ölçümü yapılmaktadır. Bu ölçüm noktalarının tamamına yakınında 10 mikrometreden küçük partikül maddeler ölçülürken, bazı ölçüm noktalarında ise 2,5 mikrometreden küçük partiküller ölçülebilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan hava kalitesi izleme istasyonlarından yayımlanan verilere baktığımızda;

*313 istasyondan sadece 68'inde PM_{2,5} ölçümü yapılmaktadır. 39 ilde bulunan 68 istasyonun 47'sinde (%69) güvenli veri alımı yoktur. Güvenli veri, alımı olan bütün istasyonlarda, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün belirlediği yıllık ortalama sınır değeri aşılmıştır.

*2018 yılında PM₁₀ ölçümlerinin gerçekleştirildiği 81 ildeki 219 istasyonun %38'inde güvenli veri alımının olmadığı görülmüştür. PM₁₀ kirlilik değeri için güvenli veri alınamayan istasyonların olduğu bölgelerde yaşayan yaklaşık 20 milyon kişinin soluduğu hava ve hava kalitesiyle ilgili herhangi bir yorum yapılamamaktadır.

*Türkiye genelinde, PM₁₀ yıllık ortalama verilerine göre 81 ilden 45'inde yıllık ortalama sınır değeri aşılmıştır. TÜİK verilerine göre 2018 yılında 82 milyon olan ülkemizde, yaklaşık 60 milyon kişi, güvenli veri alımının sağlandığı fakat PM₁₀ yıllık ortalama limitin aşıldığı (hava kirliliğinin olduğu) yerlerde yaşamaktadır.

*49 ildeki 173 istasyonun yıllık NOX (azotoksitler) verilerine göre hava kirliliği olan illerin başında İstanbul, Ankara, Adana, Amasya, Balıkesir, Çorum, Edirne, Erzincan, Erzurum, Eskişehir Odunpazarı, Iğdır, İzmir Şirinyer, Karabük, Tekirdağ, Bursa, Kayseri, Kocaeli ve Samsun'dur. Bu iller belirlenirken, verilerin güvenilir olduğu bölgeler arasında Ulusal Sınır Değerin aşıldığı gün sayısına bakılmıştır. İstasyonların %57'sinde güvenli veri alımının

olmadığı belirlenmiştir.

*2018 yılında 8 ilde (48 istasyon) ölçümler yetersiz olduğundan Eskişehir, Bolu, Kastamonu, Kırıkkale, Kütahya, Muş, Şırnak ve Uşak'ta hava kalitesi ve sağlık etkileri konusunda bir yorum yapmak mümkün değildir.

Anayasamızın belirttiği gibi sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak hak olarak bizlere sunulmuştur. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletimizin ödevidir. Bu bağlamda;

1-Her yıl artarak devam eden hava kirliliğine bağlı ölümlerin önüne geçmek için bakanlığınızın prosedürleri açan, etkili çözüm üreten yeni projeleri var mıdır?

2-Hava kirliliğinin çok katmanlı bir sorun olduğunu düşündüğümüzde, Bakanlığınızın, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile hava kirliliğini önleme konusunda ortak çalışmaları var mıdır?

3-Türkiye atmosferindeki ve ciddi sağlık sorunlarıyla birlikte ölümlere neden olan partikül maddeler son 15 yılda %8.4 oranında artmıştır. Bu artışı durdurmak için kalıcı çözümleriniz nelerdir?

4-ABD ve Avrupa Ülkeleri'nde sağlık açısından daha büyük risk taşıyan 1.0 mikrometre'den küçük partikül maddelerin ölçümünü başlanılmışken, bakanlığınız bu boyuttaki partikül maddelerin ölçümü için bir çalışma yürütmekte midir?

5-Yetersiz ölçümler yüzünden Başta Eskişehir olmak üzere hava kalitesini belirleyemediğiniz bu illerde ölçümlerin yeterli hale gelebilmesi için çalışmalar yürütecek misiniz?

6-Türkiye genelinde, PM10 yıllık ortalama verilerine göre 81 ilden 45'inde yıllık ortalama sınır değeri aşılmıştır. Bu sınır değeri aşılmaması için bakanlığınız nasıl çalışmalar yapmaktadır?

CEVAPLAR:

1-2019 yılı itibariyle tüm temel hava kirleticileri için AB limit değerleri uygulanmaya başlanmıştır. Son yıllarda gelişen bilgi teknolojileri hava yönetimi alanında kullanılmaya başlanmış web tabanlı coğrafi bilgi teknolojilerini kullanan "Hava Emisyon Yönetim (HEY) Portalı" Bakanlığımız sunucularında devreye alınmıştır. Yerel ölçekte politikaların uygulanması sürecine esas yönlendirmeler, Bakanlığımızca hazırlanan ve bilgi teknolojilerine dayalı olarak geliştirilmiş olan emisyon yönetim portalı çıktıları ve bölgesel hava kalitesi haritalarından yararlanılarak gerçekleştirilmektedir.

Motorlu taşıtlardan kaynaklanan hava kirliliğinin kontrolüne yönelik olarak, 2018 yılından itibaren "Egzoz Gazı Emisyon Takip Sistemi" yazılımı ile egzoz gazı emisyon ölçümleri veri tabanında tutularak, anlık olarak takip edilmekte ve egzoz pulları sistem üzerinden verilmektedir.

Araç parkı yaş ortalaması düşürülerek, gelişmiş motor teknolojilerine sahip araçlarla karayolu ulaşımı kaynaklı hava kirletici etkisinin azaltılması hedeflenmektedir. 2018 yılında, 16 yaş üzeri araçlara 10.000 TL hurda teşviği uygulaması hayata geçirilmiş olup, bu teşvikle kirletici vasfı yüksek olan araçların hurdaya ayrılma sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. Bakanlığımızca karayolu taşıtlarından kaynaklı hava kirliliğinin azaltılmasına yönelik tüm

alternatif teşvik modelleri değerlendirilerek kalıcı bir dönüşüm modeli üzerinde çalışılmaktadır. Diğer yandan, trafikten kaynaklanan hava kirliliğinin azaltılması üzerinde olumlu etki yaparak, insan sağlığının ve çevrenin korunması açısından önem taşıyan, ekonomiye de olumlu katkıları olduğu bilinen bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla Belediyelere bisiklet yolu yapımı için maddi destek verilmektedir.

2-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı sekretaryasında ve koordinasyonunda kurulu bulunan “İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu” nezdinde tüm ilgili bakanlıklar ve kamu kuruluşları ile olağan toplantılar yapılmakta ve gerektiğinde özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile gerek duyulan konu başlıklarına göre toplantılar düzenlenmektedir.

Diğer yandan özellikle Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen projelerde Bakanlığımız paydaş olarak yer almaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çok Paydaşlı Sağlık Sorumluluğunun Geliştirilmesi Programı bünyesinde aktif rol üstlenmiştir.

Yürütülen tüm projelerde ilgili bakanlık ve kurumlar ile ortak faaliyetler planlanmakta ve gerçekleştirilmektedir.

3-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı’nda; hava kalitesinin yönetimine esas ayrı bir başlık bulunmaktadır. Bu çerçevede; ulusal ölçekte yürütülen strateji ve politikalar kapsamında, bölgesel hava kalitesi haritalarının hazırlanması sürecine 2013 yılı itibarıyla başlanmıştır. Stratejik hava kalitesi haritaları hava kalitesi yönetiminde belirleyici şekilde kullanılmaktadır.

Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği’nin tam ve etkin şekilde uygulanmasını teminen; Ulusal Hava Kalitesi Ölçüm Ağı ve beraberinde Bölgesel Temiz Hava Merkezleri, bölgesel yönetim anlayışının benimsenerek kurumsal kapasitenin artırılması yönünde önemli adımlar olarak hayata geçirilmiştir.

İllerimizde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri koordinasyonunda, yerel yönetimler işbirliği ile Temiz Hava Eylem Planları uygulanmaktadır. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin kapasitesinin geliştirilmesine yönelik ulusal ve uluslararası projeler yürütülmektedir.

4,5-Bakanlığımız tarafından, ülkemizde Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı çalışmaları 2004 yılında başlamıştır. 2004 yılında, SO₂ ve PM₁₀ parametreleri ülkemizin çeşitli illerinde 35 Hava Kalitesi İzleme İstasyonu ile izlenmekte iken ilerleyen yıllarda Partikül Madde (PM₁₀) ve Kükürt Dioksit (SO₂) parametreleri yanında CO, NO_x ve O₃ parametreleri de izlenmeye başlanmıştır. Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı bugün itibarıyla 350 Hava Kalitesi İzleme İstasyonuna ulaşmış olup tüm illerimizde hava kalitesi 7/24 izlenmektedir.

Türkiye genelindeki hava kalitesini arttırmaya yönelik Bakanlığımızın çalışmaları devam etmekte olup 2008 yılından itibaren hava kalitesi sınır değerleri kademeli olarak azaltılmıştır. Bu kapsamda PM₁₀ ve SO₂ parametreleri için AB sınır değerlerine 2019 yılı itibarıyla tam uyum sağlanmıştır.

Hava kalitesi ölçüm istasyonunun kurulacağı yer ve istasyonda ölçülecek parametreler, Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği’nde yer alan hükümler doğrultusunda yapılan “Hava Kalitesi Ön Değerlendirme Çalışması” ile kirliliğin türü ve miktarı üzerinden hesaplanarak belirlenmektedir. Hava kalitesi izleme istasyonlarından elde edilen verilerin Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı’na aktarılması için gerekli yazılımın temin çalışmaları devam etmektedir.

6-İllerimiz tarafından Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği 7'nci maddesi gereğince hazırlanan Temiz Hava Eylem Planları yürürlükte bulunmaktadır. Bakanlığımızca bu eylem planları elektronik ortamda izlenmekte ve uygulama süreçleri, Bakanlığımız tarafından hazırlanan bir yazılım aracılığıyla takip edilmektedir.

Limit değeri aşımaları için Temiz Hava Eylem Planları ve uyarı eşikleri için Acil Durum Eylem Planları uygulanmaktadır.